

บทที่ 9

สภาพแวดล้อมทางการเงินระหว่างประเทศ

ขอบเขตของเนื้อหาเพื่อศึกษา

1. นโยบายการเงิน
2. นโยบายการคลัง

ในการทำธุรกิจระหว่างประเทศ จำเป็นจะต้องใช้เงินตรามากกว่า 2 สกุลขึ้นไป เนื่องจาก แต่ละประเทศต่างใช้เงินตราสกุลแตกต่างกันไป จึงไม่สามารถใช้เงินตราของประเทศตนชำระหนี้ได้ จำเป็นต้องชำระหนี้ด้วยเงินตราสากล ที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ดังนั้นการทำธุรกิจระหว่างประเทศ จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับภาวะการเงินของแต่ละประเทศที่จะเข้าไปดำเนินธุรกิจ

การศึกษาถึงภาวะการเงิน จะมีองค์ประกอบที่จะต้องศึกษา เพื่อให้ทราบถึงภาวะอยู่ในระดับ ที่สมควรจะเข้าไปทำธุรกิจอย่างมั่นคงปลอดภัยได้ในระดับใดนั้น องค์ประกอบเหล่านี้ จะดำเนินการโดยรัฐในรูปนโยบายเป็นส่วนใหญ่ อีกส่วนหนึ่งที่เป็นส่วนน้อย ก็จะเป็นนโยบายในภาคปฏิบัติ ที่มีสถาบันการเงิน และหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการ

9.1 นโยบายการเงิน

นโยบายการเงิน⁷ (Monetary Policy) หมายถึงมาตรการต่างๆ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้เป็นเครื่องมือ สำหรับควบคุมปริมาณเงิน และเครดิตในระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ปริมาณเงินหมายถึง จำนวนเงินทั้งหมด ที่หมุนเวียนอยู่ในมือเอกชน องค์กรหน่วยราชการต่างๆ ในขณะใดขณะหนึ่ง แต่ไม่รวมถึงเงินที่อยู่ในคลังของรัฐบาล เพราะยังไม่ได้นำออกไปหมุนเวียนใช้ในระบบเศรษฐกิจ

นโยบายการเงินจะเป็นนโยบายทางด้านจุลภาค (Micro policy) ที่จะประกอบด้วย นโยบายดอกเบี้ย อัตราการแลกเปลี่ยน การควบคุมเงินตราระหว่างประเทศ และการให้สินเชื่อ

นโยบายดอกเบี้ย (Interest Rate) ดอกเบี้ยซึ่งตามความหมายแล้วก็คือ อัตราผลตอบแทนต่อเงิน ที่นำไปลงทุนฝากไว้กับสถาบันการเงิน หรือการนำเงินให้กู้ยืม ดอกเบี้ยจะเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐ ในการควบคุมปริมาณเงิน การควบคุมเงินเฟ้อ และอาจใช้ในการชักนำให้เงินทุนจากต่างประเทศ ไหลเข้ามาลงทุนภายในประเทศ โดยปกติแล้วอัตราดอกเบี้ยจะขึ้นอยู่กับอุปสงค์ และอุปทานของเงินในตลาดในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เมื่อเศรษฐกิจเฟื่องฟูมีความต้องการเงินไปลงทุนมาก อัตราดอกเบี้ยจะเคลื่อนตัวไปในทางที่สูง แต่หากเศรษฐกิจอยู่ในภาวะตกต่ำ ความต้องการใช้เงินจะน้อยลง อัตราดอกเบี้ยจะลดต่ำลง จากกลไกของเศรษฐกิจเช่นนี้ ภาครัฐจึงใช้กลไกนี้เข้ามาใช้ควบคุมปริมาณเงิน และเงินเฟ้อโดยใช้นโยบายเพิ่มอัตราดอกเบี้ยให้สูงขึ้น ในเมื่อปริมาณเงินในท้องตลาดมีมาก มีการใช้สอยเงินกันมาก อันนำไปสู่การเพิ่มราคาสินค้า และบริการสูงขึ้น จนกลายเป็นการเกิดภาวะเงินเฟ้อ การที่ดอกเบี้ยสูงขึ้นมา ต้นทุนการกู้ยืมเพิ่มขึ้น ความต้องการการกู้ยืมจะลดลง การใช้จ่ายก็จะลดลง เพราะเมื่อมีเงินเฟ้อ ราคาสินค้าจะสูง ยานาจอซื้อของแต่ละบุคคลจะลดลง เมื่อดอกเบี้ยสูงจะมีแรงจูงใจให้แต่ละคน นำเงินไปลงทุนฝากสถาบันการเงินที่มีผลตอบแทนสูง กลไกนี้จะทำให้มีการปรับตัวในตลาดการเงิน เกิดสมดุลทั้งปริมาณเงิน ที่หมุนเวียนในท้องตลาด อัตราเงินเฟ้อจะบรรเทาลง อัตราดอกเบี้ยก็จะปรับตัว ในอัตราที่เหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง

แต่ในบางครั้งดอกเบี้ยก็จะถูกนำมาใช้ เมื่อประเทศใดประเทศหนึ่ง ได้พิจารณาเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศต่ำไป เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ทำให้เงินทุนที่มีในประเทศไหลออก ไปลงทุนในแหล่งที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า ก่อให้เกิดการขาดแคลนเงินทุน จึงต้องกำหนดนโยบาย เพิ่มอัตราดอกเบี้ยให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศ เป็นการสกัดกั้นเงินทุนไหลออก และชักนำเงินทุนไหลเข้าจากต่างประเทศในขณะเดียวกัน

นโยบายอัตราแลกเปลี่ยน การประกอบธุรกิจระหว่างประเทศของแต่ละประเทศ จะมีเงินตราต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบาย หรือระบบอัตราแลกเปลี่ยนภายในประเทศขึ้น

ความหมายของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (Exchange Rate)

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา หมายถึง ราคาส่งของเงินตราต่างประเทศ 1 หน่วย เมื่อคิดเป็นหน่วยเงินตราภายในประเทศ เช่น อัตราแลกเปลี่ยน 1 ดอลลาร์สหรัฐ เท่ากับเงินไทย 37 บาท เป็นต้น ซึ่งในแต่ละวันแต่ละชั่วโมง อัตราแลกเปลี่ยนจะไม่คงที่

นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนของแต่ละประเทศจะแตกต่างกันไป ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่ง อาจกำหนดนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น มีนโยบายผูกค่าของเงินไว้กับเงินตราสกุลแข็งสกุลใดสกุลหนึ่ง เช่น เงินดอลลาร์สหรัฐ หรือกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนแบบยึดหยุ่น โดยกำหนดค่าของเงินแบบตะกร้า (Basket Exchange Rate) และอาจกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว ที่มีการดูแลเป็นครั้งคราว หรือกำหนดอัตราลอยตัวแบบเต็มตัว ดังนั้น สามารถสรุปนโยบายและระบบอัตราแลกเปลี่ยนได้เป็น 3 แบบคือ

1. กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนกับเงินสกุลใดสกุลหนึ่งไว้ตายตัว (Fixed Exchange Rate) หมายถึงการที่ประเทศจะเลือกเงินตราสกุลแข็ง และกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนกับเงินตราสกุลนั้นแบบตายตัว ปัจจุบันมีประมาณ 60 ประเทศใช้ระบบนี้

2. กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว และเข้าแทรกแซงเป็นครั้งคราว (Managed Floating) เป็นอัตราแลกเปลี่ยน ที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตามภาวะของการเงินโลก แต่จะเข้าแทรกแซงเมื่อเห็นว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา มีลักษณะไม่เอื้อประโยชน์ให้แก่เศรษฐกิจของประเทศ เช่น แข็งค่าเกินไป หรืออ่อนค่าเกินไป การแทรกแซงเข้าซื้อขายเงินตรา จะกระทำโดยธนาคารกลางของประเทศ โดยที่เมื่อเงินตราอ่อนค่า ก็ขายเงินตราสกุลแข็งออกไปลดปริมาณเงินท้องถิ่นให้น้อยลง หากเงินตราแข็งค่าเกินไป ก็ซื้อเงินตราสกุลแข็งเข้ามาเพื่อให้เงินตราท้องถิ่นในตลาดมีมากขึ้น สกุลเงินท้องถิ่นก็จะอ่อนค่าลง ประเทศที่อยู่ในระบบนี้มีประมาณ 70 ประเทศ

3. กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว (Independently Floating Exchange Rate) เป็นการปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว เป็นไปตามภาวะการเงินของโลก จะไม่เข้าไปทำการแทรกแซงใดๆ ทั้งสิ้น ประเทศที่อยู่ในระบบนี้มี 45 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย

ในเมื่อเงินตราของแต่ละประเทศ มีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน กับเงินตราสกุลอื่นๆ ในระบบที่แตกต่างกัน เงินตราของแต่ละประเทศ จึงมีมูลค่าในตัวเมื่อเปรียบเทียบกับเงินตราสกุลอื่นๆ หน้าที่ของเงินตราจึงไม่เป็นเฉพาะเป็นสื่อกลาง ของการแลกเปลี่ยนเท่านั้น เงินตราจึงกลายเป็นสินค้า ที่มีการซื้อขายกันระหว่างประเทศ และมีการเก็งกำไรกัน จึงก่อให้เกิดตลาดเงินตราต่างประเทศเกิดขึ้น มีการกำหนดค่าของเงินเป็นประจำวัน และมีการกำหนดค่าของเงินล่วงหน้าขึ้นด้วย การค้าเงินจึงมีทั้งซื้อขายเงินทันที (Spot Rate) คืออัตราที่ซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศ และการส่งมอบเงินตราต่างประเทศกันในวันนั้น

และมีการซื้อขายเงินล่วงหน้า (Forward Rate) คืออัตราซื้อขายเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะมีการส่งมอบกันในภายหน้า ตามเวลาที่ตกลงกันได้

ผลของการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน จะมีผลต่อการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก เช่น หากประเทศใดกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนแบบตายตัว ก็สามารถวางแผนการทำธุรกิจ ในส่วนการเงินได้ในระยะยาว จะมีความแตกต่างกับประเทศ ที่มีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว จะต้องระมัดระวังในการทำธุรกิจ เพราะการอ่อนค่าของเงิน หรือการแข็งค่าของเงิน จะมีผลต่อการค้า การลงทุน ทั้งนี้เนื่องจากการอ่อนค่าของเงิน จะทำให้ราคาสินค้านำเข้าแพงขึ้น แต่ราคาสินค้าส่งออกจากประเทศนั้นๆ จะถูกลง และในทางกลับกันเมื่อเงินแข็งค่า จะทำให้ราคาสินค้านำเข้าถูกลง แต่ราคาสินค้าส่งออกจะแพงขึ้น

นโยบายการควบคุมเงินตราต่างประเทศ

เนื่องจากเงินตราทุกสกุลที่ประเทศต่างๆ ในโลกกำหนดออกมาใช้หมุนเวียน เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยน และชำระหนี้ จะมีเงินตราไม่กี่สกุล ที่เรียกว่าเป็นเงินตราสกุลแข็ง ที่ใช้เป็นสื่อแห่งการแลกเปลี่ยน และชำระหนี้ระหว่างประเทศ ได้แก่ เงินดอลลาร์สหรัฐ เงินยูโร เงินเยน เป็นต้น เงินสกุลเหล่านี้ จะมีการเก็บเป็นเงินสำรองไว้ในประเทศต่างๆ เพื่อเป็นหลักประกันค่าของเงินตราสกุลท้องถิ่น และสำรองไว้สำหรับการชำระหนี้ระหว่างประเทศ ดังนั้นประเทศที่มีเศรษฐกิจไม่เข้มแข็ง ก็จะมีการควบคุมการไหลออกของเงินตราสกุลแข็งอย่างเข้มงวด แต่ประเทศที่มีเศรษฐกิจเข้มแข็ง ก็จะไม่เข้มงวดการไหลเข้า ออกของเงินตราต่างประเทศมากนัก

เงินตราต่างประเทศสกุลแข็ง ที่ไหลเข้าประเทศ จะมีช่องทางในการไหลเข้าประกอบด้วย (1) การส่งออกสินค้าไปจำหน่ายต่างประเทศ (2) การลงทุนทางตรง และในตลาดเงินทุนจากต่างประเทศ (3) รายได้จากการท่องเที่ยว และการค้าบริการประเภทต่างๆ เช่น การขนส่ง การประกันภัย และ (4) จากการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ

ส่วนการไหลออกของเงินตราต่างประเทศจะประกอบด้วย (1) การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ (2) การออกไปลงทุนในต่างประเทศ (3) การส่งเงินผลกำไรและเงินลงทุนในต่างประเทศ (4) การชำระหนี้สินต่างประเทศ (5) การออกเดินทางไปท่องเที่ยวในต่างประเทศ การควบคุมเงินตราต่างประเทศโดยตรง จะวางกฎ ระเบียบ เพื่อสกัดกั้นการไหลออกของเงินตราสกุลแข็งภายใต้กรอบระเบียบ และเงื่อนไขต่างๆ กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเงินผลกำไร การท่องเที่ยว รวมถึงการออกไปลงทุนในต่างประเทศ เงื่อนไขเหล่านี้ อาจเป็นอุปสรรค ต่อการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศประการหนึ่งด้วย

นโยบายการให้สินเชื่อ การประกอบธุรกิจระหว่างประเทศ จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องใช้จ่ายเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินทุนที่มีอยู่ อาจใช้เป็นเงินลงทุนโดยตรง หรือเป็นเงินหมุนเวียน (Cash Flow) การให้สินเชื่อยังรวมถึงผู้นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ จะเข้าถึงการรับสินเชื่อที่มีต้นทุนและการผูกพัน ที่มีความเข้มงวดมากน้อยเพียงไร เพราะนโยบายการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินจะแตกต่างกันไป และในบางประเทศจะมี กฎ ระเบียบของทางราชการควบคุมอีกชั้นหนึ่ง การให้สินเชื่อโดยปกติจะต้องมีหลักประกัน การกำหนดอัตราส่วนของหลักประกัน การตีราคาหลักประกัน สัดส่วนของการให้สินเชื่อต่อมูลค่าของหลักประกัน และระยะเวลาของการให้สินเชื่อ ในบางประเทศการจะเปิดแอลซี จะต้องต้องมีเงินเป็นหลักประกันเต็มจำนวน บางประเทศน้อยกว่า สิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยสนับสนุน หรือเป็นข้อขัดข้องในการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศได้

9.2 นโยบายการคลัง

นโยบายการคลัง^๑ (Fiscal Policy) หมายถึงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายของภาครัฐบาล ตลอดจนนโยบายการจัดเก็บภาษีของประเทศ เพื่อช่วยปรับการใช้จ่ายมวลรวมภายในประเทศให้เป็นไปในทิศทางที่รัฐบาลต้องการ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจของประเทศหลายด้าน ในสภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ รัฐบาลอาจใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัว กล่าวคือ รัฐบาลจะเพิ่มการใช้จ่ายและการลงทุนภาครัฐ และหรือลดอัตราภาษีลง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลิต การจ้างงาน และรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือเป็นการช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม ถ้าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในสภาวะที่มีอัตราเงินเฟ้อสูง รัฐบาลอาจใช้นโยบายการคลังแบบหดตัว กล่าวคือรัฐบาลจะลดการใช้จ่าย และหรือจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้น เพื่อชดเชยความร้อนแรงทางเศรษฐกิจ เนื่องจากนโยบายดังกล่าว จะทำให้อำนาจซื้อของประชาชนภายในประเทศลดลง

นโยบายการคลังเป็นนโยบายทางเศรษฐกิจระดับมหภาค (Macro policy) นโยบายการคลังที่ควรจะนำมาศึกษาประกอบด้วย นโยบายงบประมาณของประเทศ และนโยบายทางด้านภาษี นโยบายทั้งสองจะมีความสัมพันธ์กัน เพราะงบประมาณของประเทศ เป็นประมาณการรายจ่ายของภาครัฐบาล และนโยบายด้านภาษี จะเป็นส่วนของรายรับส่วนใหญ่ของรัฐบาล

งบประมาณรายจ่ายของประเทศ หากย้อนพิจารณาถึงองค์ประกอบ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ โดยใช้ข้อมูลทางด้านรายจ่ายของประเทศ จะพบว่าการใช้จ่ายของภาครัฐบาล จะเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ในสิ่งองค์ประกอบ การที่ภาครัฐเพิ่มรายจ่ายผ่านนโยบายงบประมาณ ก็แสดงว่ารัฐได้มีนโยบายเร่งรัดการพัฒนาประเทศ โอกาสที่ประเทศจะมีอัตราความเจริญที่สูงขึ้นก็จะมีมาก โอกาสในการประกอบธุรกิจก็มีเพิ่มมากขึ้น*

ตารางที่ 6 แสดงชื่อสกุลเงินที่ใช้เรียกกันในแต่ละประเทศ

ประเทศ	ชื่อสกุลที่ใช้เรียก	ประเทศ	ชื่อสกุลที่ใช้เรียก
1. Argentina	Peso	24. Malaysia	Ringgit
2. Australia	Dollar	25. Mexico	Peso
*3. Austria	Schilling	*26. Netherlands	Guilder
*4. Belgium	Franc	27. New Zealand	Dollar
5. Brazil	Cruzeiro	28. Norway	Krone
6. Britain	Pound	29. Pakistan	Rupee
7. Canada	Dollar	30. Peru	Sol
8. Chile	Peso	31. Philippines	Peso
9. China	Yuan	*32. Portugal	Escudo
10. Colombia	Peso	33. Saudi Arabia	Riyal
*11. Denmark	Krone	34. Singapore	Dollar
12. Ecuador	Sucre	35. South Africa	Rand
*13. Finland	Markka	36. South Korea	Won
14. France	Franc	*37. Spain	Peseta
*15. Greece	Drachma	*38. Sweden	Krona
16. Hong Kong	Dollar	39. Switzerland	Franc
17. India	Repee	40. Taiwan	Dollar
18. Indonesia	Rupiah	41. Thailand	Baht
19. Ireland	Punt	42. United State of America	Dollar

ประเทศ	ชื่อสกุลที่ใช้เรียก	ประเทศ	ชื่อสกุลที่ใช้เรียก
20. Israel	Shekel	43. Uruguay	New Peso
*21. Italy	Lira	44. Venezuela	Bolivar
22. Japan	Yen	*45. Germany	Mark
23. Lebanon	Pound		

เปลี่ยนไปใช้เงินสกุล EURO

บทสรุป

สภาพแวดล้อมทางการเงินระหว่างประเทศ จำเป็นที่ผู้ประกอบการ จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ (1) นโยบายการเงิน (Monetary Policy) เป็นมาตรการต่างๆ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้เป็นเครื่องมือ สำหรับควบคุมปริมาณเงิน และเครดิตในระบบเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายการเงินจะเป็นนโยบายทางด้านจุลภาค ซึ่งประกอบด้วย นโยบายดอกเบี้ย อัตราการแลกเปลี่ยน การควบคุมเงินตราระหว่างประเทศ และการให้สินเชื่อ (2) นโยบายการคลัง เป็นนโยบายทางเศรษฐกิจระดับมหภาค ประกอบด้วยนโยบายงบประมาณของประเทศ และนโยบายทางด้านภาษี

คำถามท้ายบท

1. จงอธิบายความหมายของคำต่อไปนี้มาพอเข้าใจ
 - 1.1 นโยบายการเงิน (Monetary Policy)
 - 1.2 นโยบายดอกเบี้ย (Interest Rate)
 - 1.3 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (Exchange Rate)
 - 1.4 นโยบายการคลัง (Fiscal Policy)
2. สภาพแวดล้อมทางการเงิน มีผลกระทบต่อการค้าเงินตราระหว่างประเทศอย่างไรบ้าง จงอธิบาย